

Valtiovarainvaliokunnalle

Lausuntopyyntö 16.12.2020

VNS 6/2020 vp Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävä kasvun ohjelma

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta eduskunnalle - Suomen kestävä kasvun ohjelma, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Yleisesti

SAMOK pitää valittuja painopisteitä kannatettavina ja kiittää erityisesti koulutuksen korostamisesta selonteossa. SAMOKin näkemyksen mukaan korkeakoulutukseen ja tutkimukseen panostaminen tukevat myös muiden painopisteiden toteutumista eikä ilman riittävää osaamistasoa niiden toteutuminen onnistu.

Jatkuva oppiminen ja osaamistason nosto

Ohjelmassa todetaan, että on toteutettava jatkuvan oppimisen uudistus, lisättävä korkeakoulutuksen aloituspaikkoja ja nopeutettava opintoihin sijoittumista. Niin opintoihin sijoittumisen nopeuttamiseksi kuin opintojen valmistumisen nopeuttamiseksi on panostettava nuorten ja opiskelijoiden hyvinvointiin, erityisesti vahvistamalla opintojen tuki- ja ohjauspalveluja kaikilla kouluasteilla.

Työn murros ja taloustilanteen muutos edellyttävät uusia taitoja myös koulutetulta työikäiseltä väestöltä, joten jatkuvan oppimisen tarjontaa on lisättävä korkeakouluissa. Myös elinikäisen ohjauksen palvelut, joiden puutteisiin OECD kiinnitti huomiota helmikuussa julkaistussa raportissa, tulee laittaa kuntoon samassa yhteydessä. Uudet osaamistarpeet ja -vaatimukset edellyttävät koko koulutusjärjestelmän kehittämistä saumattomaksi kokonaisuudeksi, joka kattaa kaikki koulutussektorit sekä varhaiskasvatuksen ja varmistaa jokaiselle osaamisen, jonka pohjalta jatkuva oppiminen on mahdollista. Jatkuvan oppimisen osaamiskokonaisuudet on helppo löytää yhdestä avoimesta palvelusta, joka muun muassa tarjoaa ohjausta oman osaamisen tunnistamiseen ja sopivien

osaamiskokonaisuuksien löytämiseen. Elpymisrahaston varoja tuleekin käyttää uuden digitaalisen jatkuvan oppimisen palvelukokonaisuuden kehittämiseen. Myös rahoituksen kohdentaminen korkeakoulujen hakijasuman purkamiseen purkaisi osaltaan osaajapulaa. Tämän rahoituksen on kuitenkin katettava koko tutkinnon suorittamisen käytettävä aika, jolloin se ei syö korkeakouluilta muutoinkin niukkoja perusresursseja.

Ammattikorkeakoulut ovat työelämälähtöisen luonteensa takia kehittymässä jatkuvassa oppimisessa nopeaa vauhtia ja kehitystä on hyvä jatkaa. On mahdollista kehittää korkeakoulujärjestelmää oppijan ja jatkuvan oppimisen alustaksi, jotta opiskelijastatuksesta riippumatta kaikilla oppijoilla olisi mahdollisuus opiskella kaikkien Suomen korkeakoulujen opintotarjonnasta organisaatio- tai maantieteellisistä rajoituksista huolimatta.

Opintotarjonnan kehittämisen ohella on tärkeää varmistaa että ammattikorkeakoulujen valmiudet tarjota tutkintokoulutusta myös aikuisväestölle turvataan. Ammattikorkeakoulut kouluttavat jo nyt paljon aikuisia opiskelijoita ja tarjoavat siten esimerkiksi alan vaihtajille tai ammatillisen tutkinnon tehneille väylän jatkuvaan oppimiseen. Myös ylemmällä ammattikorkeakoulututkinnolla on merkittävä rooli työelämässä olevan väestön osaamisen kehittämisessä.

Osaamistason nostamisessa on keskeistä varmistaa että korkeakouluilla on riittävät resurssit toteuttaa koulutus laadukkaasti yhä useammalle opiskelijalle. Osaamistason nostossa tutkintojen suorittaminen on jatkuvan oppimisen rinnalla tärkeää ja tutkintojen loppuun saattamisen kannalta on tärkeää, että tukipalvelut ja ohjausresurssit ovat riittävällä tasolla. Kun koulutusta laajennetaan yhä suuremmalle joukolle, kasvaa myös ohjaus- ja tukipalveluiden tarve, kun korkeakoulutuksen aloittaa yhä moninainen joukko opiskelijoita. Opiskelijoiden moninaisuus myös haastaa opettajien osaamisen, jolloin myös pedagogiikan kehittämiseen tulee varmistaa riittävät resurssit.

Digitalisaation vahvistuminen ammattikorkeakouluissa edellyttää erityisesti opettajien verkko-opetus- ja digipedagogisen osaamisen vahvistamista. Verkko-opetuksen kehityksen lisäksi on tärkeää varmistaa että korona-aikana opintonsa aloittavat saavat riittävästi tukea opintojen edistämiseen. Vaikka verkko-opetusta on pystytty järjestämään melko hyvin poikkeustilassa, on yhteisöllisyyden ja verkostojen kehittäminen ollut haastavaan kokoontumisrajoitusten takia. Yhteisöllisyyden puute saattaa aiheuttaa haasteita jaksamisessa ja opinnoissa pärjäämisessä tulevana vuosina ja siksi opiskelijoiden tukipalvelut tulee olla kunnossa ja riittävästi resurssoituna.

Osaamistason nostamisessa on otettava huomioon myös koulutuksellisen tasa-arvon parantaminen, sillä vähemmistöihin kuuluvilla koulutuspolku katkeaa usein muita aiemmin. Mikäli suomalaisten osaamistasoa tahdotaan nostaa, on suunnattava toimenpiteitä koulutuksen saavutettavuuteen. Aliedustettujen ryhmien tukeminen tulee huomioida myös jatkuvan oppimisen uudistuksessa.

Ammattikorkeakoulujen kannalta on tärkeää, että rahoituskriteerit huomioivat myös ammattikorkeakouluille ominaisen toiminnan. Tällä hetkellä suurin osa kansallisista rahoituselementeistä on suunniteltu yliopistojen tutkimustoimintaa silmällä pitäen eikä ammattikorkeakoulujen ole mahdollista saada yhdenvertaisesti rahoitusta näiden elementtien kautta. On tärkeää varmistaa että samaa ongelmaa ei toisteta jaettaessa elpymisrahaston varoja koulutukseen ja tutkimukseen.

TKI-toiminnan intensiteetin, kunnianhimon ja vaikuttavuuden nostaminen

SAMOK haluaa korostaa ammattikorkeakoulujen roolia, kun tavoitteena on uuden tiedon ja osaamisen siirtäminen yritysten toimintaan. Ammattikorkeakouluilla on laajaa yhteistyötä alueillaan toimivien yritysten, myös pk-yritysten kanssa ja näiden yhteistyömuotojen kautta myös kestäväen kasvun tavoitteita voidaan edistää sekä edistää TKI-toiminnan lisääntymistä. Tästä syystä onkin tärkeää varmistaa, että rahoitusta jakavilla tahoilla on kyky jakaa resursseja myös ammattikorkeakouluille. Toistaiseksi tämä on toteutunut melko huonosti Suomen Akatemialta ja Business Finlandilta. Ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan kautta on mahdollista tukea elinkeinoelämän elpymistä sekä nopeavaikuttaisesti että pitkäjänteisesti. Elvytysrahoituksella voidaan käynnistää ja juurruttaa uutta, tuottavuutta parantavaa yhteistyötä ammattikorkeakoulujen ja alueen elinkeinoelämän välillä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen

Hoito- ja palveluvelan purkamisessa tulee huomioida myös mielenterveyspalveluiden toimivuus, nopea hoitoonpääsy ja matalan kynnyksen keskusteluavun saatavuus. Koronapandemian vaikutukset mielenterveyspalveluiden kysynnän lisääntymiseen nähdään lopullisesti vasta tulevaisuudessa, mutta jo nyt tiedämme tutkimuksista, että esimerkiksi korkeakouluopiskelijoiden jaksaminen on heikentynyt. Pahimmassa tapauksessa tämä tulee näkymään paitsi opiskeluterveydenhuollon kuormittumisena, myös erikoissairaanhoidon jonojen pidentymisessä. Hyvinvoinnin ja mielenterveyden tukeminen opiskeluaikana on tärkeää myös siksi, että sillä nopeutetaan opiskelijoiden siirtymistä työelämään työkykyisinä.

Pidämme erittäin tervetulleena ohjelman kirjausta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyden ja alan veto- ja pitovoiman vahvistamiseksi. Sote-alan työhyvinvoinnista sekä hyvästä johtamisesta huolehtiminen on veto- ja pitovoiman vahvistamisessa ensiarvoisen tärkeää. Näemme myös tärkeänä, että kehittämistyötä korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien pätevyitysmispolkujen vakinaistamiseksi tuetaan ja pääsyä työelämään nopeutetaan.

Nuorisopaketti

SAMOK pitää kannatettavana sitä, ohjelman tavoitteena on tukea Ohjaamoiden monialaisuutta sekä lastensuojelun jälkihuollon asiakkaiden aikuistumista. Ohjaamoiden työ on ollut vaikuttavaa ja sitä on tärkeä vahvistaa jatkossakin, ei ainoastaan määräaikaaisesti. Katsomme myös, että on perusteltua ja erittäin tarpeellista tukea nuoria, jotka ovat kärsineet koronakriisin vaikutuksista eniten.

Helsingissä 21.1.2021

Oona Löytänen
Puheenjohtaja

Armi Murto
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Roosa Veijola
eurooppapolitiikan asiantuntija
roosa.veijola@samok.fi
p. 050 389 1012

Anniina Sippola
korkeakoulupolitiikan asiantuntija
anniina.sippola@samok.fi
p. 050 389 1014

Hannele Kirveskoski
hyvinvointipolitiikan asiantuntija
hannele.kirveskoski@samok.fi
p. 050 389 1015

Antti Hallia
työelämäpolitiikan asiantuntija
antti.hallia@samok.fi
p. 050 389 1011